

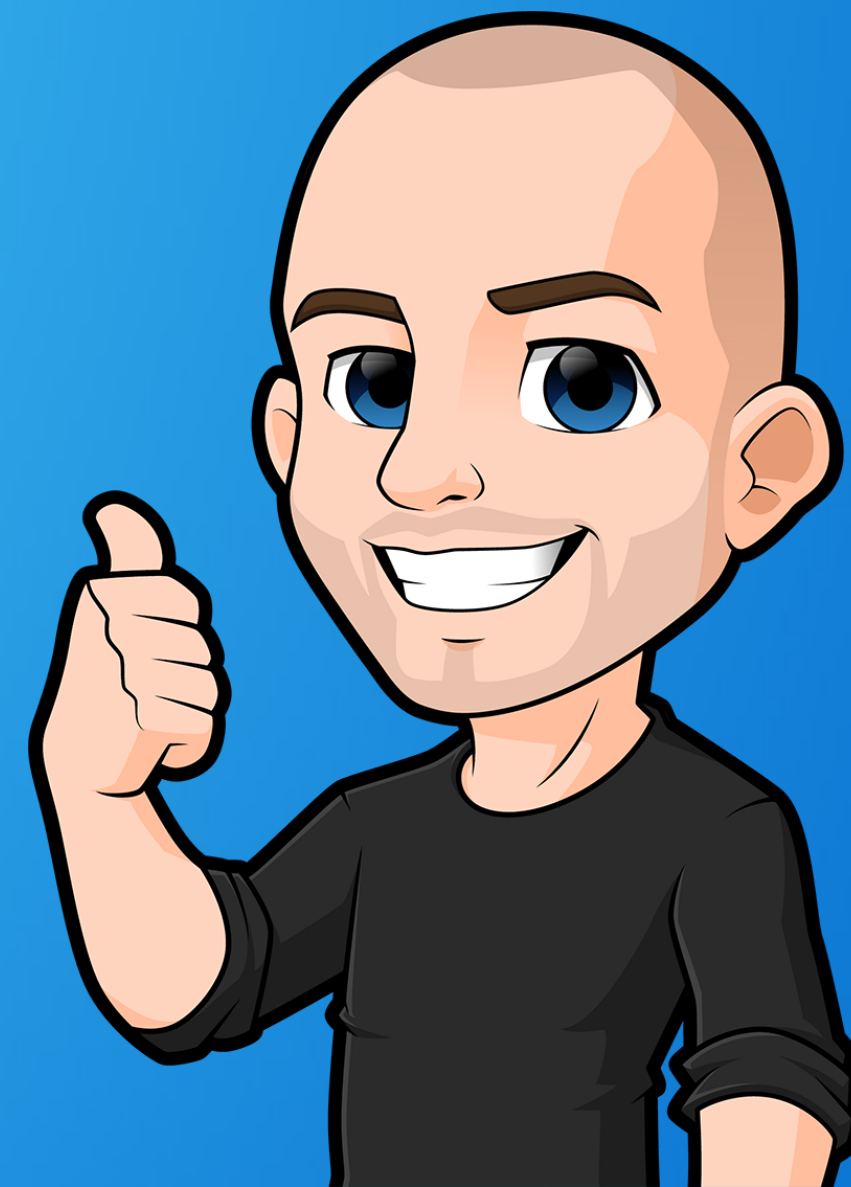
LEERDOELEN

Ik kan laten zien dat ik...

A.een begroting voor mijzelf op kan stellen

B.zowel inkomsten als uitgaven in drie groepen kan onderverdelen

C.weet wat een begrotingstekort is en wat je in zo'n geval kunt doen

BUDGETTEREN

... betekent dat je jouw inkomsten en uitgaven op een rijtje gaat zetten.

Dat vindt niet iedereen even makkelijk en daarom kan het NIBUD
(Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting) je daarbij helpen.

BUDGETTEREN

... kun je doen door een begroting te maken, dat ziet er zo uit:

BEGROTING OKTOBER

Inkomsten

- **Inkomen uit arbeid**
(bijv. salaris)
- **Inkomen uit bezit**
(bijv. rente, huur, winst)
- **Inkomen uit overdrachten**
(bijv. zakgeld, uitkering)

Uitgaven

- **Dagelijkse uitgaven**
(bijv. eten, uitgaan, kapper)
- **Vaste lasten**
(bijv. huur, abonnementen)
→ Contract!
- **Incidentele uitgaven**
(bijv. vakantie, nieuwe auto)
→ Dingen waarvoor je moet sparen

BEGROTING

Inkomsten

Uitgaven

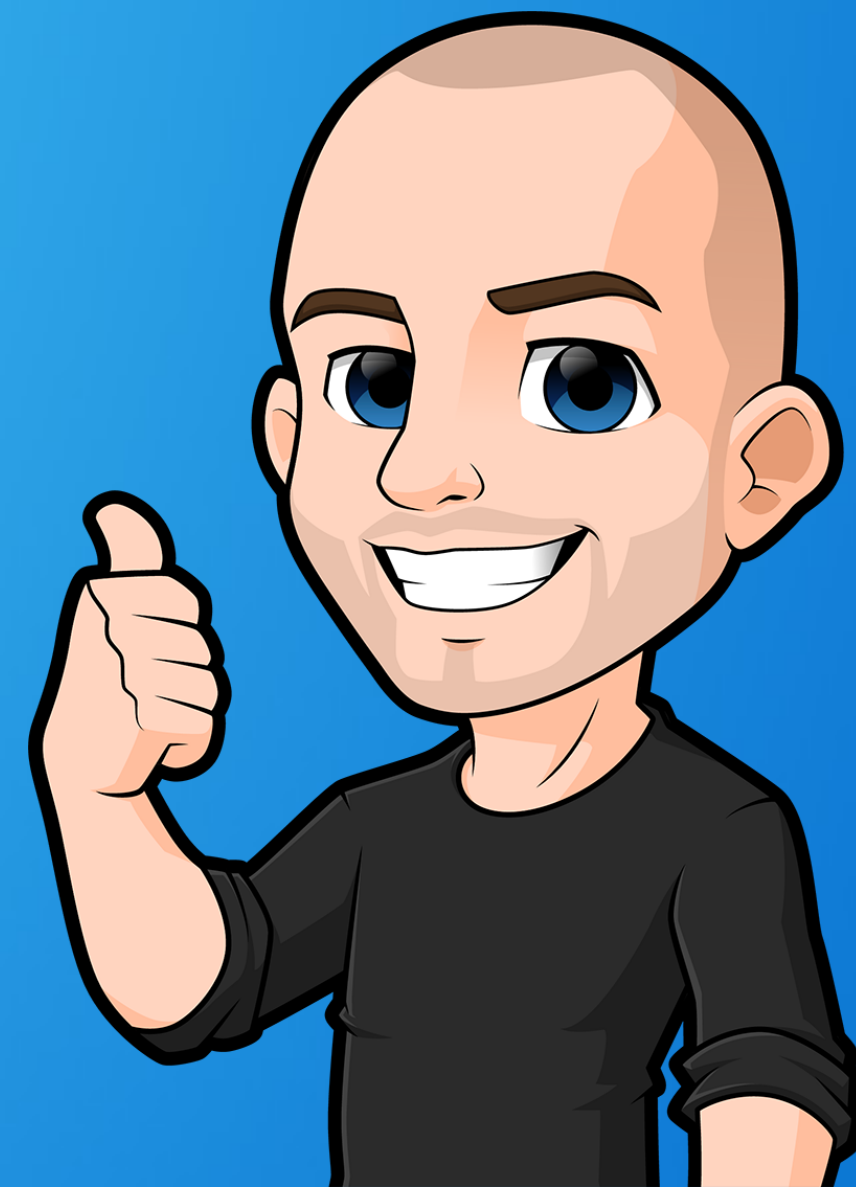

Heb je meer inkomsten dan uitgaven? Dan heb je een **overschot** op je begroting. Andersom kun je ook een **tekort** op je begroting hebben! In dat geval zul je moeten **bezuinigen** of moeten zorgen voor **meer inkomsten**.

LEERDOELEN

Ik kan laten zien dat ik...

- A. op een begroting bedragen op de juiste manier van **weken naar maanden** kan omrekenen
- B. kan uitrekenen hoeveel ik maandelijks moet **reserveren** om uiteindelijk iets duurs te kopen

BEGROTING

Inkomsten

Uitgaven

Een begroting maak je vaak per maand, maar sommige inkomsten ontvang je per week of per jaar...

Hoe reken je dat op de juiste manier om?

REKENEN MET WEKEN EN MAANDEN...

Een jaar heeft altijd 52 weken en 12 maanden.

Een maand heeft **NOOIT** precies 4 weken.

Voorbeeld

Je krijgt € 10 zakgeld per week. Hoeveel is dat per maand?

€ 10 x 52 weken : 12 maanden = € 43,33 per maand

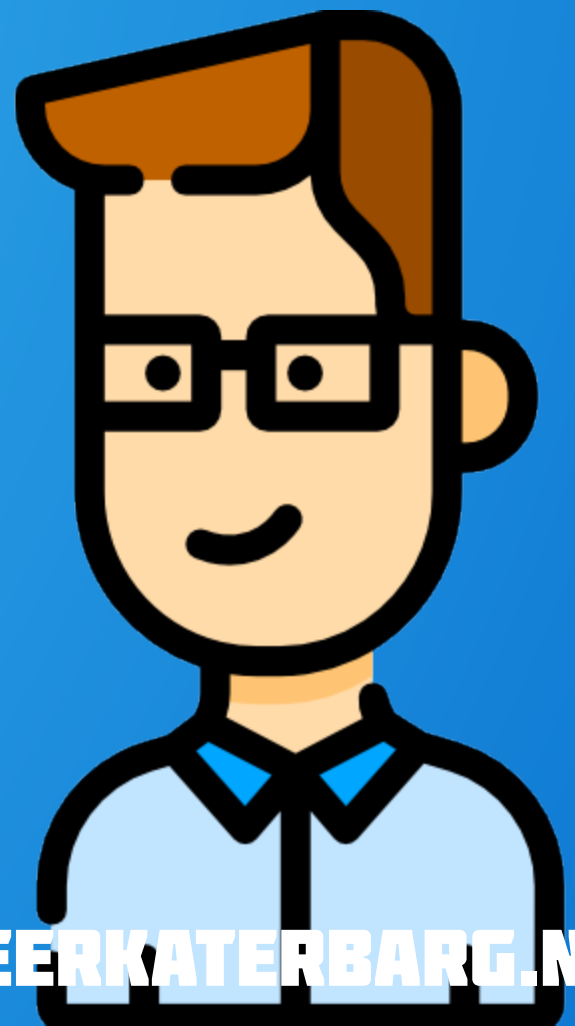
Je rekent altijd eerst naar een heel jaar, dus:

Van maanden naar weken

Bedrag x 12 maanden : 52 weken

Van weken naar maanden

Bedrag x 52 weken : 12 maanden

RESERVEREN

Stel je voor; je hebt een mooie bakfiets, maar je wilt graag een heeeeeeeeeeele mooie rode Volkswagen Polo (net als jouw grote voorbeeld).

De Polo kost € 9.500 en jouw fiets kun je nog voor € 500 verkopen.
Hoeveel euro moet je elke maand reserveren (sparen) om over drie jaar deze auto te kunnen kopen?

Je hebt nodig: $€ 9.500 - € 500 = € 9.000$

In drie jaar zitten $3 \times 12 = 36$ maanden.

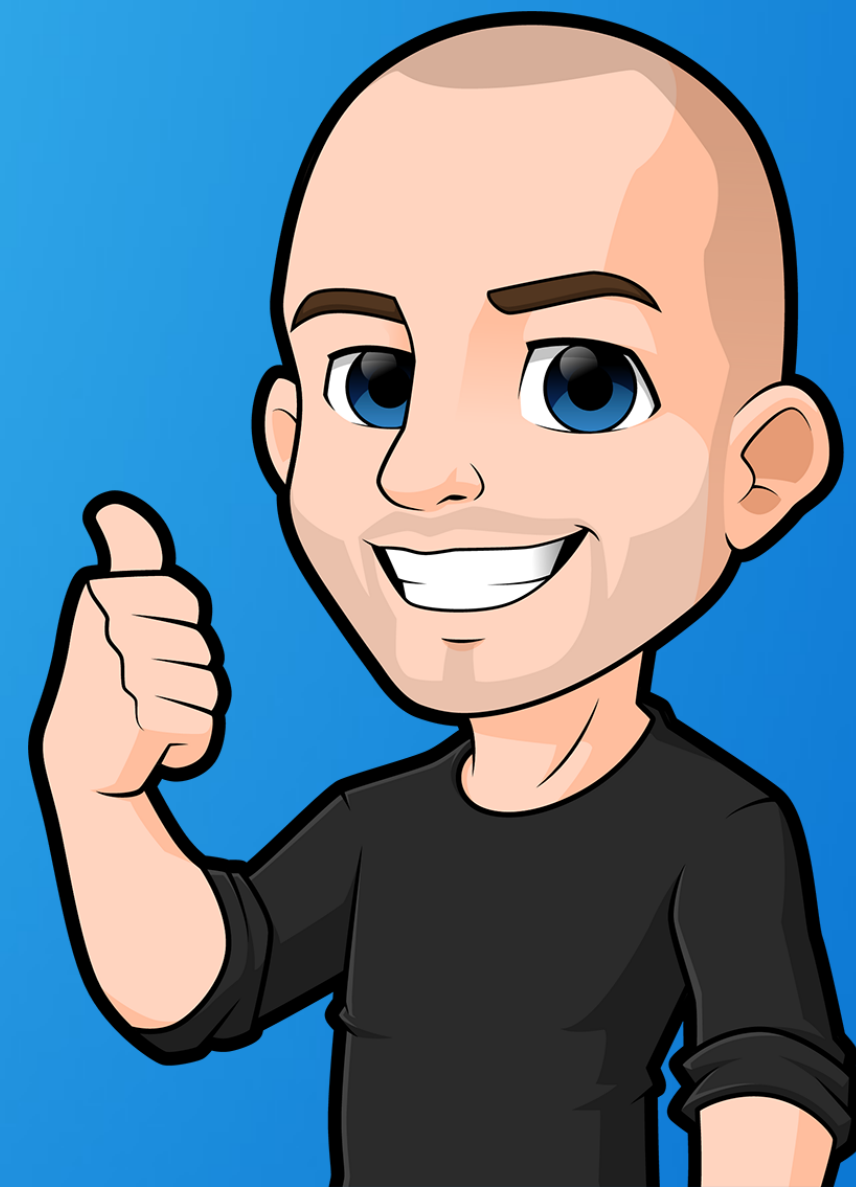
Je moet dus $€ 9.000 : 36 = € 250$ per maand sparen.

LEERDOELEN

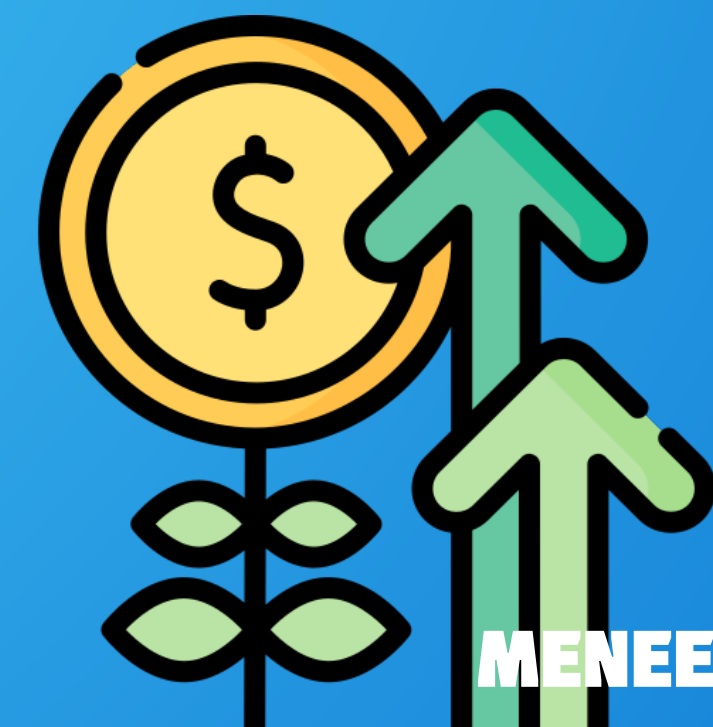
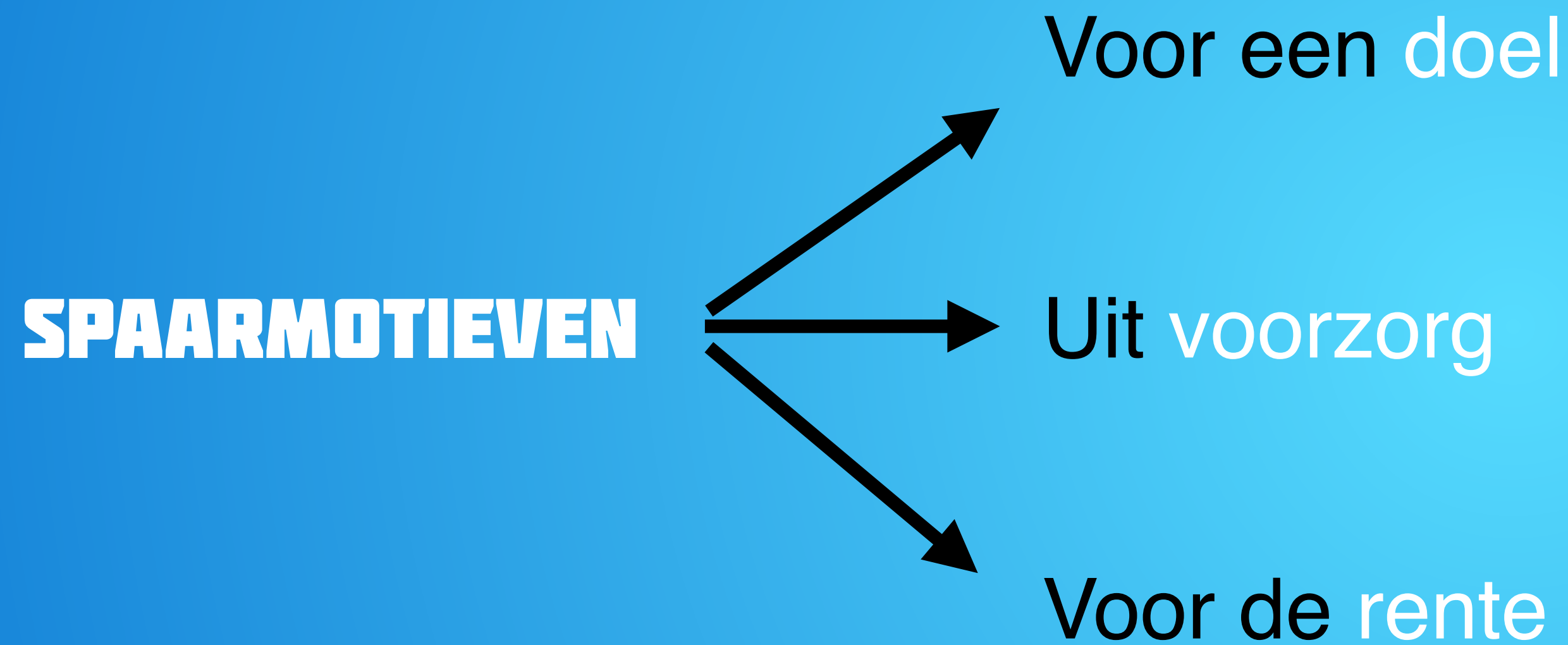
Ik kan laten zien dat ik...

- A. van elk spaarmotief een voorbeeld uit het dagelijks leven kan geven
- B. rente over meerdere jaren kan berekenen aan de hand van
enkelvoudige interest en samengestelde interest

SPAREN

... betekent dat je een deel van je inkomsten niet uitgeeft.
Waarom sparen mensen eigenlijk?

RENTE

... is wat je krijgt als je jouw spaargeld naar de bank brengt.

Er zijn verschillende manieren om te **sparen** bij een bank.

Bij een **spaardeposito** staat je geld voor langere tijd vast en krijg je aan het einde in één keer alle rente.

Voorbeeld

Je zet € 5.000 vijf jaar vast op een spaardeposito tegen 2,5% rente per jaar.

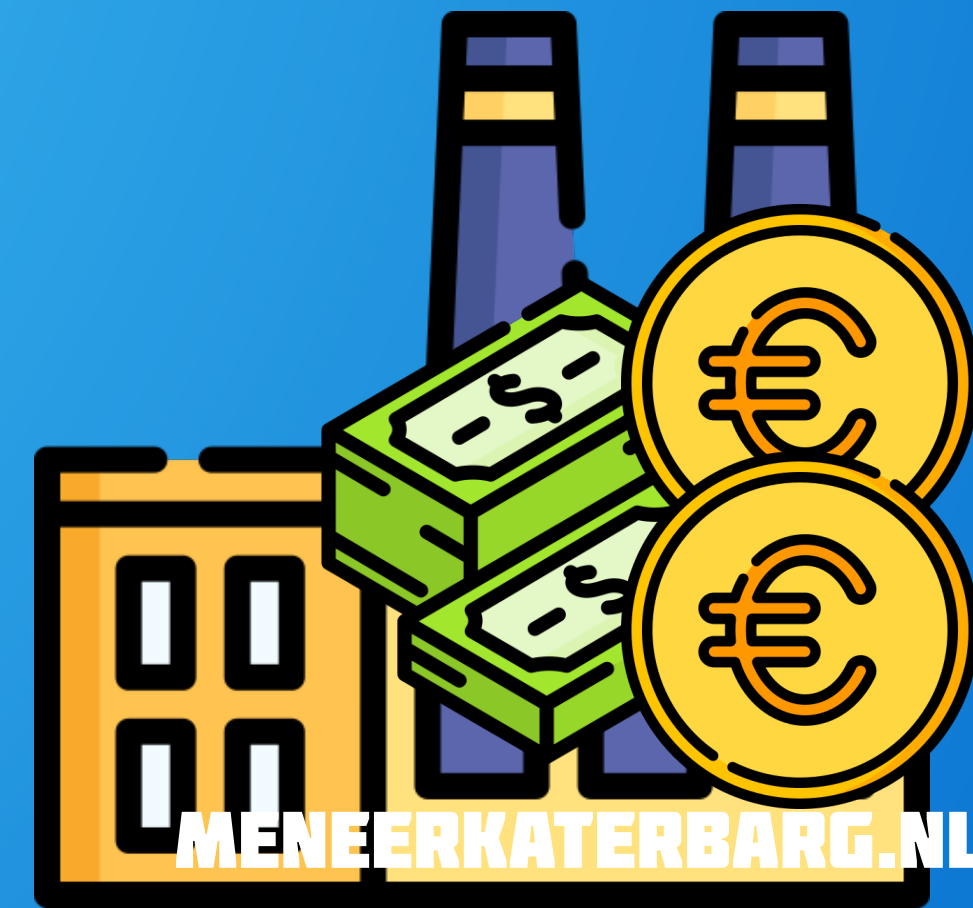
Hoeveel rente krijg je uiteindelijk?

$€ 5.000 : 100 \times 2,5 = € 125$ rente per jaar.

Je krijgt dus $5 \times € 125 = € 625$ rente na vijf jaar.

**ENKELVOUDIGE
INTEREST**

RENTE

Bij een 'normale' spaarrekening werkt het iets anders...

Stel je voor dat je € 185 op een spaarrekening zet en elk jaar 2,5% rente krijgt.

Jaar	Saldo 1/1	Rente (2,5%)	Saldo 31/12
1	€ 185	€ 4,63	€ 189,63
2	€ 189,63	€ 4,74	€ 194,37
3	€ 194,37	€ 4,86	€ 199,23

Door de rente wordt jouw saldo elk jaar hoger.

Het volgende jaar krijg je dus rente over een hoger bedrag.

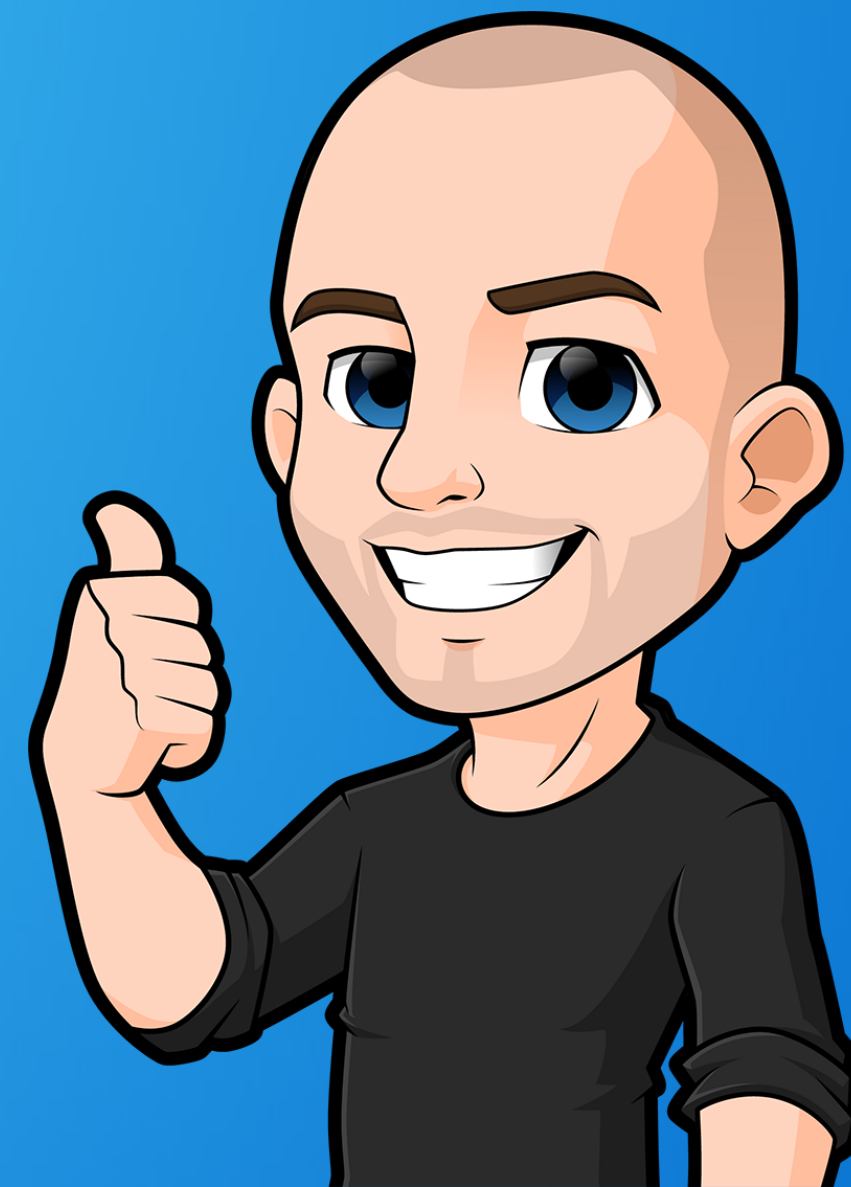
'Rente over rente dus', dat noemen we **samengestelde interest**.

LEERDOELEN

Ik kan laten zien dat ik...

- A. reële rente kan berekenen met behulp van nominale rente en inflatie
- B. meerdere vormen van beleggen ken en kan uitleggen welke risico's daaraan verbonden zijn

RENTE

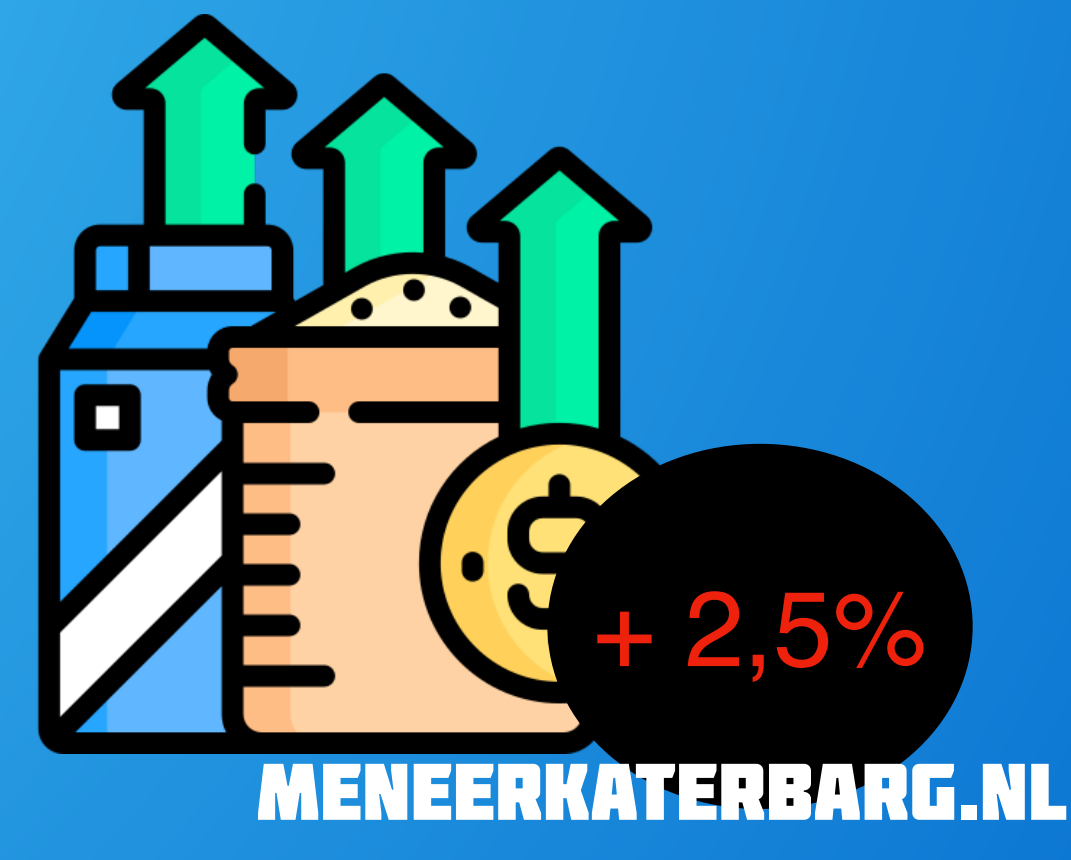
... is wat je krijgt als je jouw spaargeld naar de bank brengt.

Helaas is de rente op een spaarrekening vaak niet heel hoog.

Als je 1,5% rente krijgt, maar de inflatie 2,5% is, ga je er dus eigenlijk 1% op achteruit!

We zeggen dan dat jouw **nominale rente** 1,5% is en jouw **reële rente** -1%.

Hoe zou ik méér
kunnen verdienen met
mijn spaargeld?

BELEGGEN

... is dat je jouw geld investeert in iets waarvan je verwacht dat het meer waard zal gaan worden, zoals:

1. Aandelen

Je koopt een 'stukje' van een bedrijf. Als het bedrijf het goed doet, kan dat aandeel **meer waard worden** en kun je het met winst verkopen. Daarnaast krijg je een deel van de winst van het bedrijf, dat noem je **dividend**.

2. Obligaties

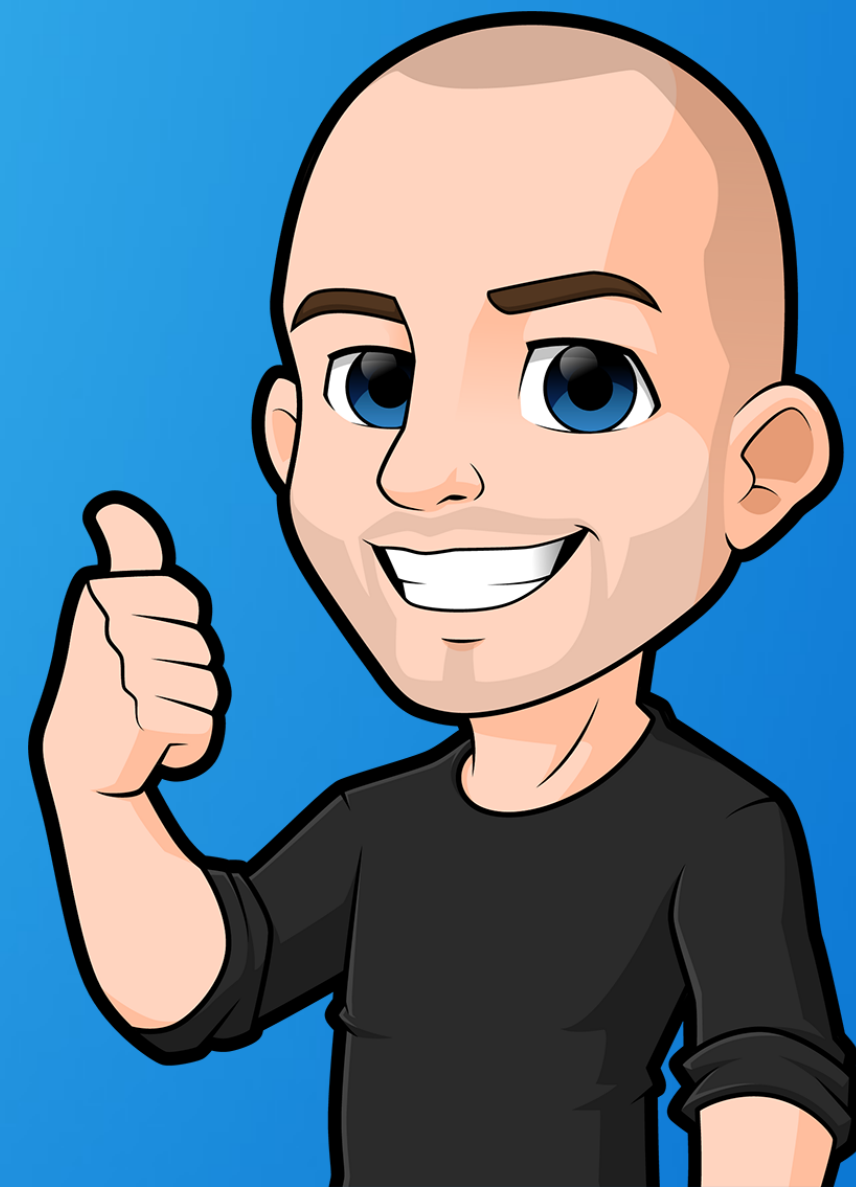
Je **leent geld uit** aan een bedrijf of de overheid (**staatsobligatie**). Dat krijg je terug met rente, waardoor je meer terugkrijgt dan je uitgeleend had.

LEERDOELEN

Ik kan laten zien dat ik...

- A. drie leenmotieven kan noemen
- B. kredietkosten kan berekenen aan de hand van een voorbeeld
- C. drie vormen van consumptief krediet ken en daarbij een voorbeeld kan geven
- D. twee voorbeelden van krediet bij een leverancier kan noemen

LENEN

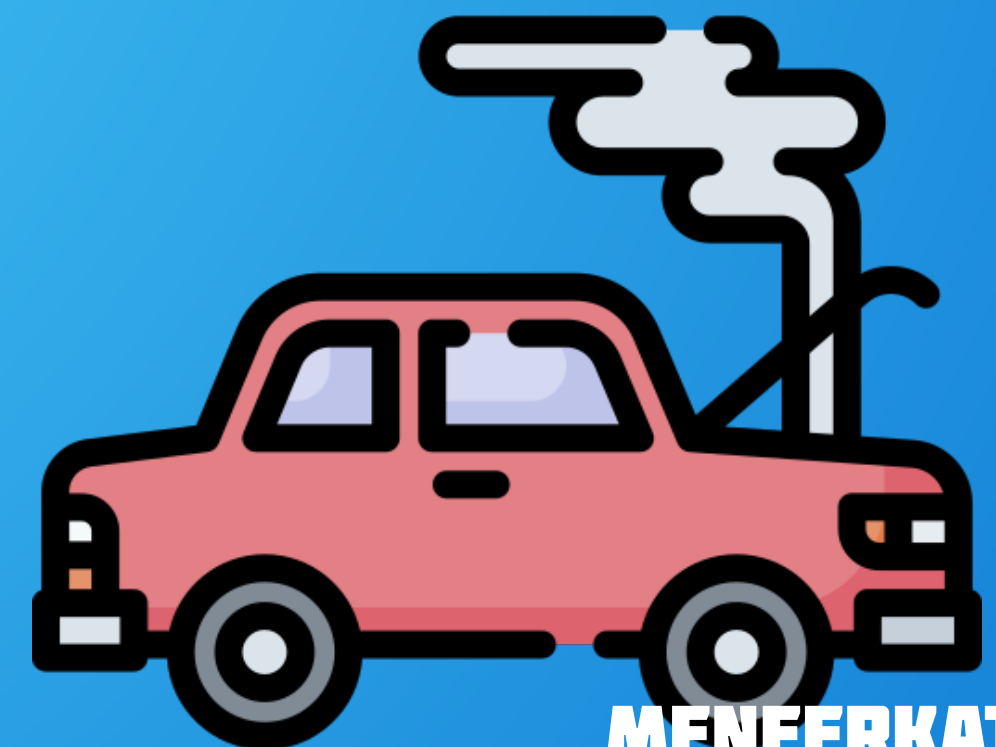
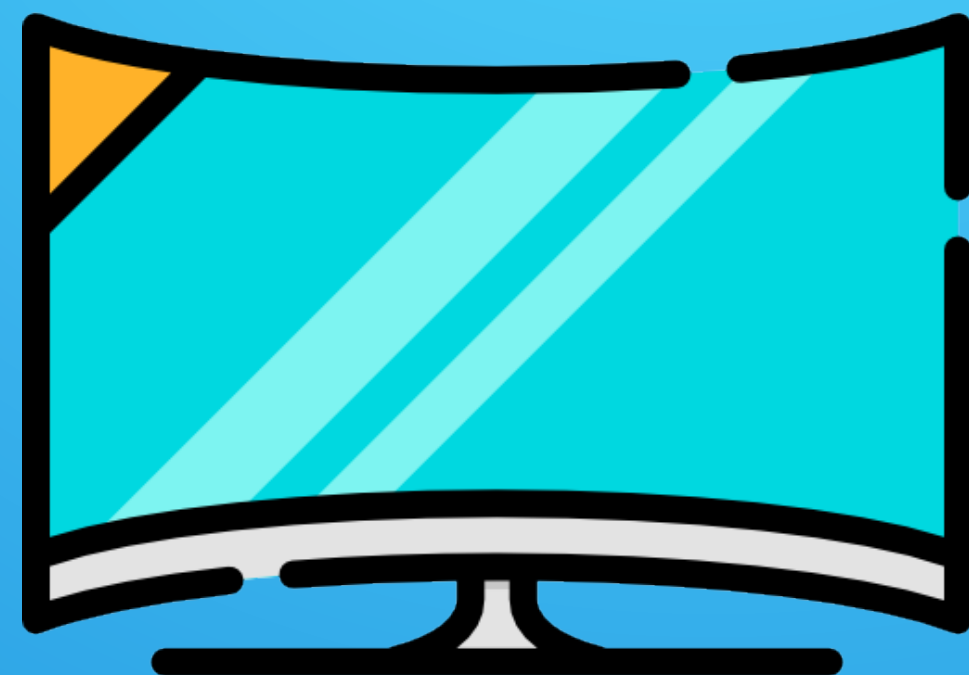
Het spaargeld dat jij naar de bank brengt, **lenen** banken weer uit aan anderen.
Waarom lenen mensen eigenlijk?

LEENMOTIEVEN

Tijdelijk geldtekort (je komt deze maand niet uit)

Je wilt iets **duurs** kopen, maar wilt niet sparen

Er is iets **kapot** gegaan en je hebt snel geld nodig

GELD LENEN KOST GELD

... omdat je altijd **rente** moet betalen en daardoor **meer** terugbetaalt dan wat je eigenlijk geleend had!

Dit zijn de kosten van het krediet (lening), dus dat noemen we **kredietkosten**.

Kredietsom	24 maanden	36 maanden	60 maanden
€ 5.000	€ 225	€ 155	€ 100
€ 15.000	€ 671	€ 462	€ 296
€ 25.000	€ 1.119	€ 771	€ 494

Je leent € 15.000 en wilt dit in drie jaar terugbetalen.

Vraag: Bereken de **totale kredietkosten**.

Je betaalt uiteindelijk $36 \times 462 = € 16.632$ terug.

Je had € 15.000 geleend, dus de kredietkosten zijn $€ 16.632 - € 15.000 = € 1.632$

KREDIET

... is dus een duur woord voor lening. Er zijn verschillende manieren waarop je kunt lenen. Dat noemen we **consumptief krediet**:

1. Salariskrediet

Rood staan op je bankrekening.

— € 500

2. Persoonlijke lening

Je leent geld en betaalt dat in vaste termijnen terug, met rente.

3. Doorlopend krediet

Net als een persoonlijke lening, maar nu mag je elke keer dat je een stukje hebt terugbetaald, dat bedrag weer opnieuw lenen.

4. Hypothecaire lening

Ook wel hypotheek. Je leent (veel) geld voor een huis, waarbij het huis als **onderpand** voor de lening dient.

KREDIET

... kan je ook bij een winkel nemen. Dat heet dan krediet bij een leverancier:

1. Koop op afbetaling

Je koopt iets bij een winkel en gaat dat in termijnen afbetalen. In dat termijnbedrag zit vaak een vrij hoge rente.

2. Private lease

Lijkt op een soort van huren, bijvoorbeeld bij auto's. Je betaalt elke maand een vast bedrag om de auto te mogen gebruiken (incl. onderhoud, belasting en verzekering) en aan het einde mag je de auto vaak met korting alsnog kopen.

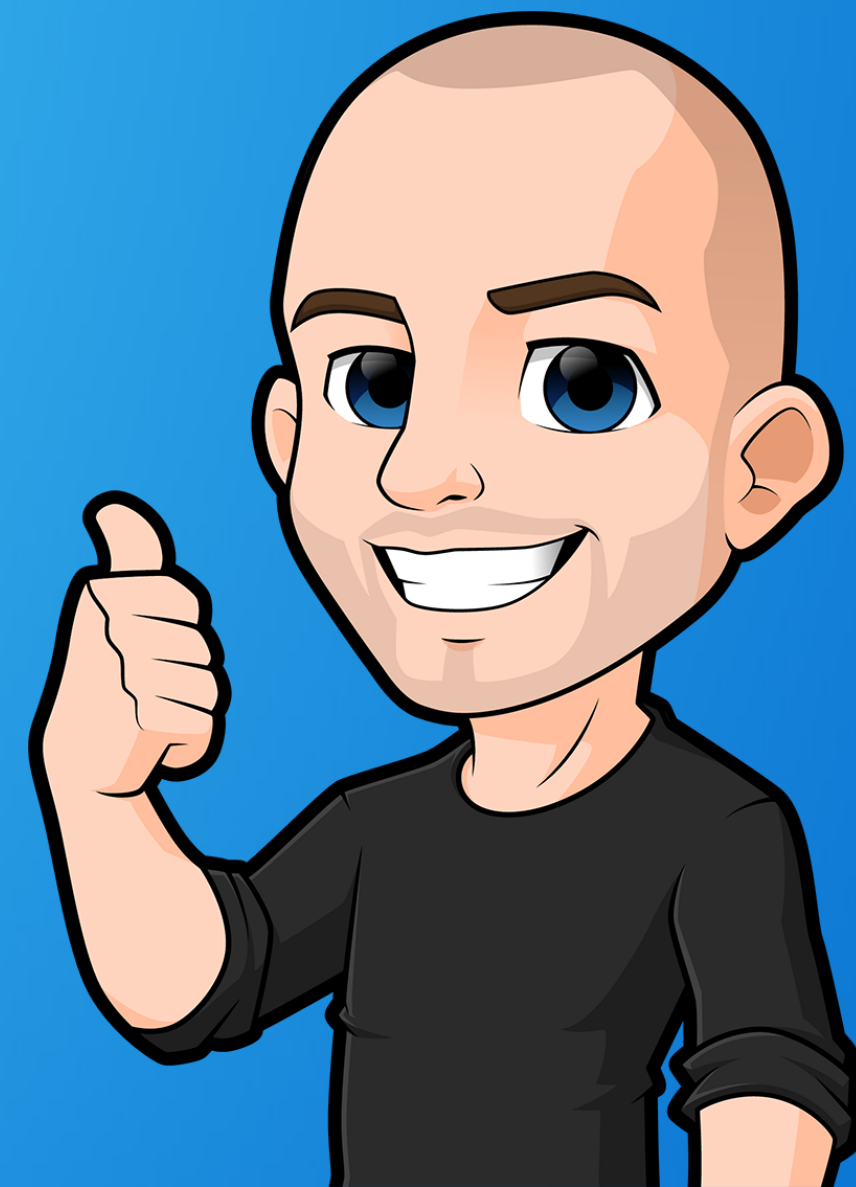

LEERDOELEN

Ik kan laten zien dat ik...

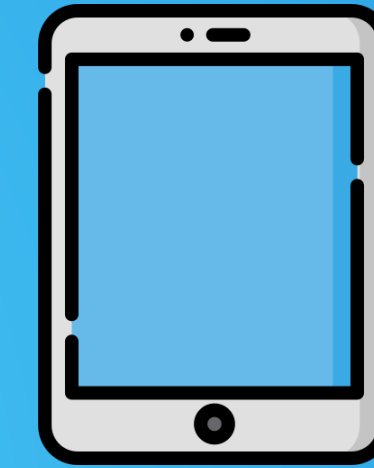
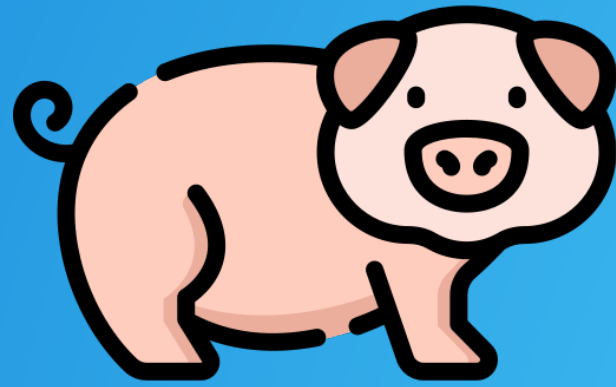
A. met een voorbeeld het verschil uit kan leggen tussen directe en indirecte ruil

B. van elke geldfunctie een voorbeeld uit het dagelijks leven kan geven

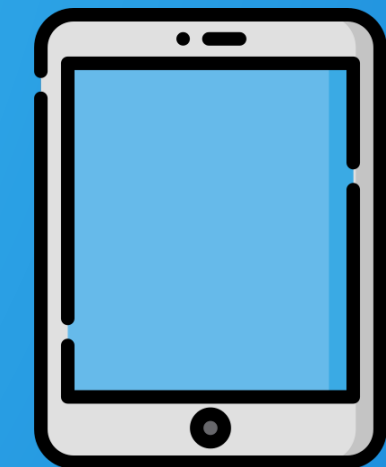
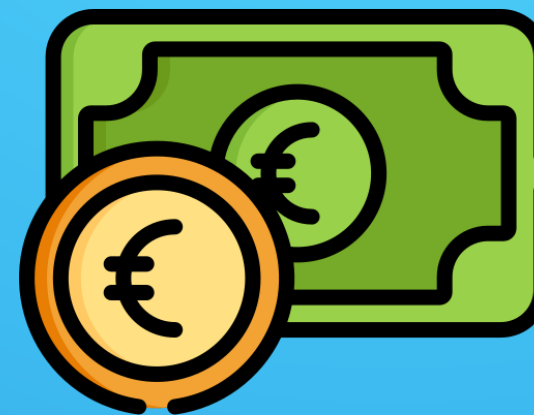
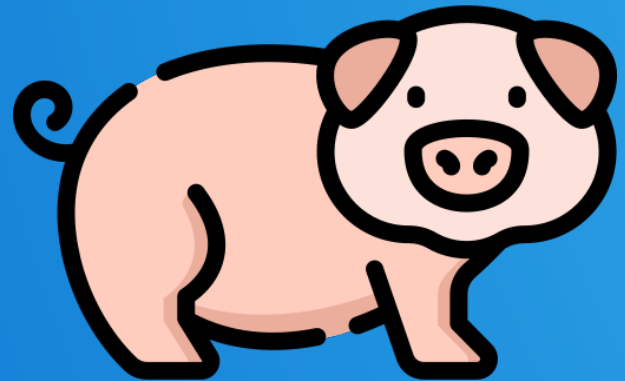
WAT IS GELD?

Vroeger had je nog geen geld...

Directe ruil: Je ruilt direct twee producten voor elkaar

Tegenwoordig hebben we geld:

Indirecte ruil: Je krijgt geld voor je producten. Dat geld gebruik je daarna weer om iets anders te kopen.

GELD; BEST HANDIG!

FUNCTIES VAN GELD

1. Ruilmiddel

Je ruilt geld in de winkel om voor producten

2. Rekenmiddel

Je kunt producten nu met elkaar vergelijken en uitrekenen hoeveel je met jouw loon kunt kopen

3. Spaarmiddel

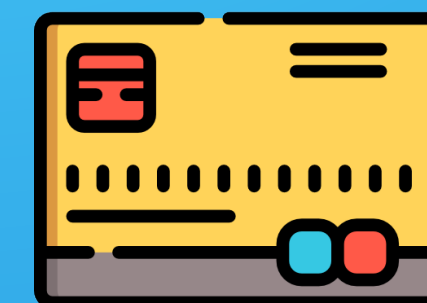
Wat je niet uitgeeft, spaar je

TWEE VORMEN VAN GELD

Chartaal geld

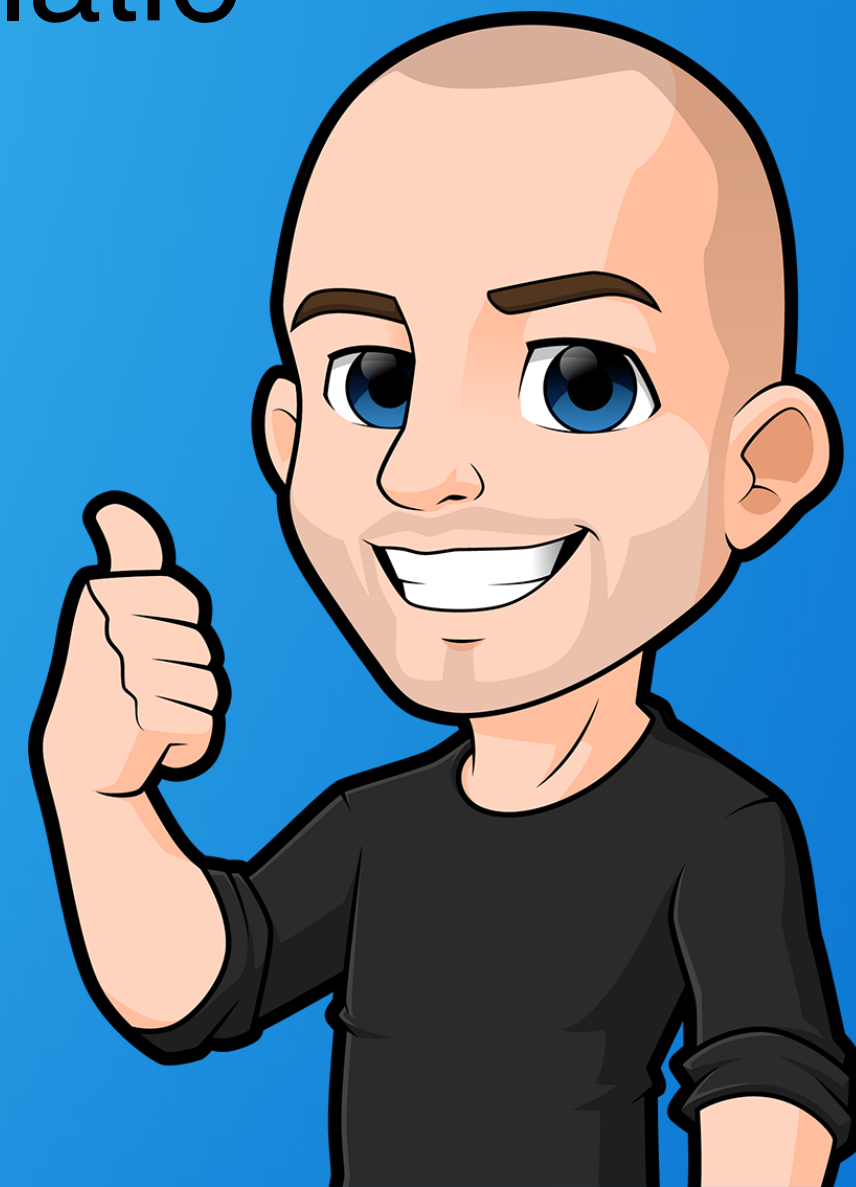
Giraal geld

LEERDOELEN

Ik kan laten zien dat ik...

- A. kan uitleggen dat banken bemiddelen tussen vraag naar geld en aanbod van geld
- B. het verschil ken tussen een creditsaldo en een debetsaldo
- C. kan uitleggen hoe de ECB met het aanpassen van de rente de inflatie bij kan sturen

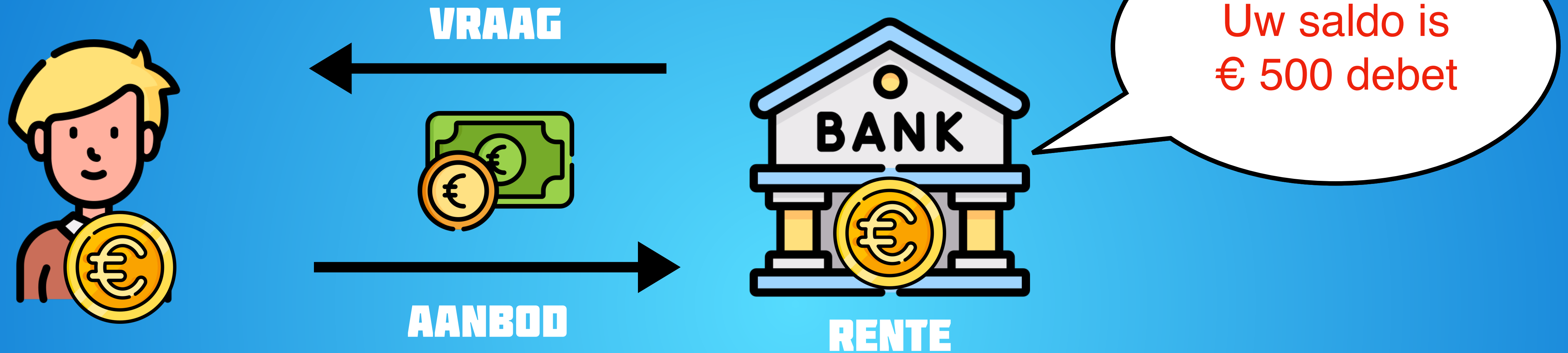
BANKEN

... bemiddelen tussen de vraag naar geld en het aanbod van geld.

Banken zijn commerciële bedrijven! Dat betekent dat ze er op uit zijn om geld te verdienen, bijvoorbeeld door meer rente van leners te vragen dan dat ze aan spaarders geven.

JIJ EN DE BANK

Wanneer er geld op jouw bankrekening staat, noem je dat een **creditsaldo**.

Je krijgt nu creditrente van de bank.

Wanneer je rood staat, noem je dat een **debetsaldo**.

Je moet nu debetrente betalen.

DE ECB

... is de Europese Centrale Bank en zij kunnen voor alle eurolanden de basisrente bepalen, om zo de waarde van de euro te bewaken.

Stel je voor dat er teveel inflatie is, waardoor 1 euro snel minder waard wordt:

